

Asia: VN/23899/2023

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä laiksi fossiilisen polttoaineen jakelun päästökaupasta

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot koskien HE luonnosta

North European Oil Trade (NEOT) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto fossiilisen polttoaineen jakelun päästökauppaa koskevasta lakiluonnoksesta.

YLEISTÄ

NEOT on merkittävä Itämeren alueella toimiva itsenäinen polttoainehankintayhtiö, jonka omistavat St1 ja SOK. NEOT toimittaa polttoaineita St1-, ABC- ja Shell-ketjujen asemille, lämmitysöljyasiakkaille sekä ilmailun ja merenkulun käyttöön Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa vuosittain noin seitsemän miljardia litraa. NEOT:n markkinaosuus liikenteeseen jaelluista polttoaineista on Suomessa yli 40 %. NEOT toimii valmisteverorajapinnassa ja on näin ollen uuden päästökauppadirektiivin alainen toimija.

NEOT tunnistaa vastuunsa ilmastonmuutoksen torjunnassa ja on sitoutunut tuottamaan kestävämpien energiamuotojen käyttöönottoa tukevaa ajantasaista ja paikkansapitävää tietoa. Roolimme on osaltamme mahdollistaa omistajiemme pyrkimyksiä vauhdittaa energiasiirtymää luomalla arvoa, joka voidaan investoida kestävästi.

EU:n päästökaupan laajentamisella tieliikenteeseen, rakennuksiin ja muihin toimialoihin haetaan tehokkuutta taakanjakosektorin päästövähennyksiin. Koska liikenteen kustannuksilla on suora vaikutus kuluttajien taloudelliseen tilanteeseen ja ostovoimaan, on erityisesti tieliikenne osoittautunut erittäin hankalaksi kohteeksi vähentää fossiilipäästöjä. Esitetty päästökaupan laajennus tuo siis taakanjakosektorin päästöihin niin kutsutun ”perälaudan”, jolla varmistetaan EU:n Fit-for-55-päästövähennystavoitteissa pysyminen.

Uuden päästökauppamekanismin avulla on tarkoitus kerätä varoja uusiutuvan energian käyttöönottoa ja päästövähennyksiä edistäviin hankkeisiin. Tämän lisäksi kerätään varoja myös EU:n sosiaaliseen ilmastorahastoon, jonka tavoitteena on päästövähennyskustannusten kompensoiminen kuluttajille sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla.

PÄÄLLEKKÄISET MEKANISMIT HEIKENTÄVÄT PÄÄSTÖVÄHENEMIEN KUSTANNUSTEHOKKUUTTA

Päästökauppa on osoittautunut teollisuus- ja energiasektorilla kustannustehokkaaksi keinoksi vähentää ilmastopäästöjä. Mekanismi on toimiva, edullinen ja ohjaa yhteiskunnan toimijoita tehokkaasti kohti päästöttömiä energiamuotoja. Taakanjakosektorin päästövähennykset ovat sen sijaan osoittautuneet erittäin hankaliksi ja kalliiksi toteuttaa, minkä vuoksi päästökauppamekanismin laajentaminen tälle sektorille voisi teoriassa olla järkevä ratkaisu.

Päästökauppamekanismia nyt toimeenpantaessa Suomessa tulisi kuitenkin ottaa huomioon kansallisen sääntelyn lähtötilanne. Liikenteen päästövähennyskeinojen saavuttamisen nykyiset pääkeinot, eli uusiutuvan energian jakeluelvoite ja energiaverotus, sekä mahdolliset tulevaisuuden keinot, mm. päästökauppa, tulisi toteuttaa niin, etteivät ne ole keskenään päällekkäisiä mekanismeja. Esimerkiksi Suomessa tällä hetkellä energiapohjaisen polttoaineverokomponentin lisäksi käytössä oleva CO₂-verokomponentti olisi liikenteen päästökaupan toteutuessa suoraan päällekkäinen mekanismi päästöoikeuden kanssa.

Päästökaupan, vero-ohjauksen ja uusiutuvan energian jakeluelvoitteen päällekkäisyys aiheuttaa toimijoille, yhteiskunnalle ja kuluttajille lisäkustannuksia tuottamatta kuitenkaan lisää päästövähennyksiä. Päästövähennysten saavuttaminen mahdollisimman kustannustehokkaalla tavalla on tärkeää, sillä Suomen elinkeinoelämän suhteellinen kilpailukyky ja kansalaisten ostovoima heikentyvät polttoaineen hinnan noustessa.

Valtioneuvoston olisikin aiheellista selvittää päästövähennystoimien yksinkertaistamista ja purkaa rakenteita, joissa samasta hiilidioksiditonista maksetaan useaan otteeseen. Myös hallinnollisesti on järkevämpää hinnoitella päästöjä yhden mekanismin kautta kuin täyttää monien erilaisten järjestelmien sääntelyvaatimukset säännellyissä yhteisöissä.

ENERGIIVIRASTON RESURSSIT TURVATTAVA

Jotta ETS 2 järjestelmä toimii jakelijan kannalta saumattomasti, niin se edellyttää riittäviä resursseja valvovan viranomaisen eli energiaviraston toimintaan.

Päästökaupan tarkkailuun ja todentamiseen liittyy paljon hallinnollista taakkaa sekä säännellyn yhteisön että viranomaisen taholla. Päästökauppajärjestelmän toiminnan takaamiseksi päästötietojen tulee olla todenmukaisia ja oikea-aikaisesti käsiteltyjä. Kun pääomat alkavat liikkua, niin säännellyt yhteisöt eivät voi jäädä tilaan, jossa tappioita tulee viranomaisen riittämättömistä resursseista.

Säännelty yhteisö

Palaute ehdotetusta säännellyn yhteisön määritelmästä ja velvoitteiden siirrosta sopimuksella sekä sääntelyn kohdetta koskevista vaikutuksista

NEOT näkee esitetyn säännellyn yhteisön määritelmän järkevänä ja tarkoituksen mukaisena. Velvoitteiden siirto on varmasti järkevää sellaisissa tilanteissa, kun päästökaupahallinto on liian raskasta toimijan kokoon nähden.

Tärkeää on huomioida myös se, että polttoaineen maahantuojan vastuu polttoaineesta loppuu, kun valmisteveroton tuote on luovutettu jälleenmyyjälle. Edes erityistapauksissa ETS 2, kuten esimerkiksi sääntelyn kohteen konkurssi tai yrityssaneeraus, velvoitteita ei tule siirtää jälkikäteen polttoaineen maahantuojalle.

Maa-, metsä- ja kalatalous

Miten ja kenelle mahdolliset hyvitykset tulisi toteuttaa erityisesti maa-, metsä- ja kalatalouden toimialoilla?

NEOT näkee esitetyn säännellyn yhteisön määritelmän järkevänä ja tarkoituksen mukaisena. Velvoitteiden siirto on varmasti järkevää sellaisissa tilanteissa, kun päästökaupahallinto on liian raskasta toimijan kokoon nähden.

Tärkeää on huomioida myös se, että polttoaineen maahantuojan vastuu polttoaineesta loppuu, kun valmisteveroton tuote on luovutettu jälleenmyyjälle. Edes erityistapauksissa, kuten esimerkiksi sääntelyn kohteen konkurssi tai yrityssaneeraus, ETS 2 velvoitteita ei tule siirtää jälkikäteen polttoaineen maahantuojalle.

Liikennesektorin toimijat

Mitä vaikutuksia soveltamisalarajauksella on toimintaanne?

Hyvitykset tulisi hoitaa esimerkiksi veronpalautuksina tai valmisteverovähennyksinä kyseenomaisille toimialoille, mikäli se on sääntelyn puolesta mahdollista. Maa- ja metsätaloussektorit ovat herkkiä toimialoja. Mikäli tuotantopanosten kustannukset nousevat nopeasti, niin se voi ajaa monet maatalousyritykset ahdinkoon.

Miten mahdolliset hyvitykset niille yritysmuotoisille toimijoille, joiden käyttämä polttoaine tulee soveltamisalan piiriin, voisi toteuttaa?

NEOT ei ota kantaa tähän kysymykseen.

Hämäläinen Simon
North European Oil Trade Oy